

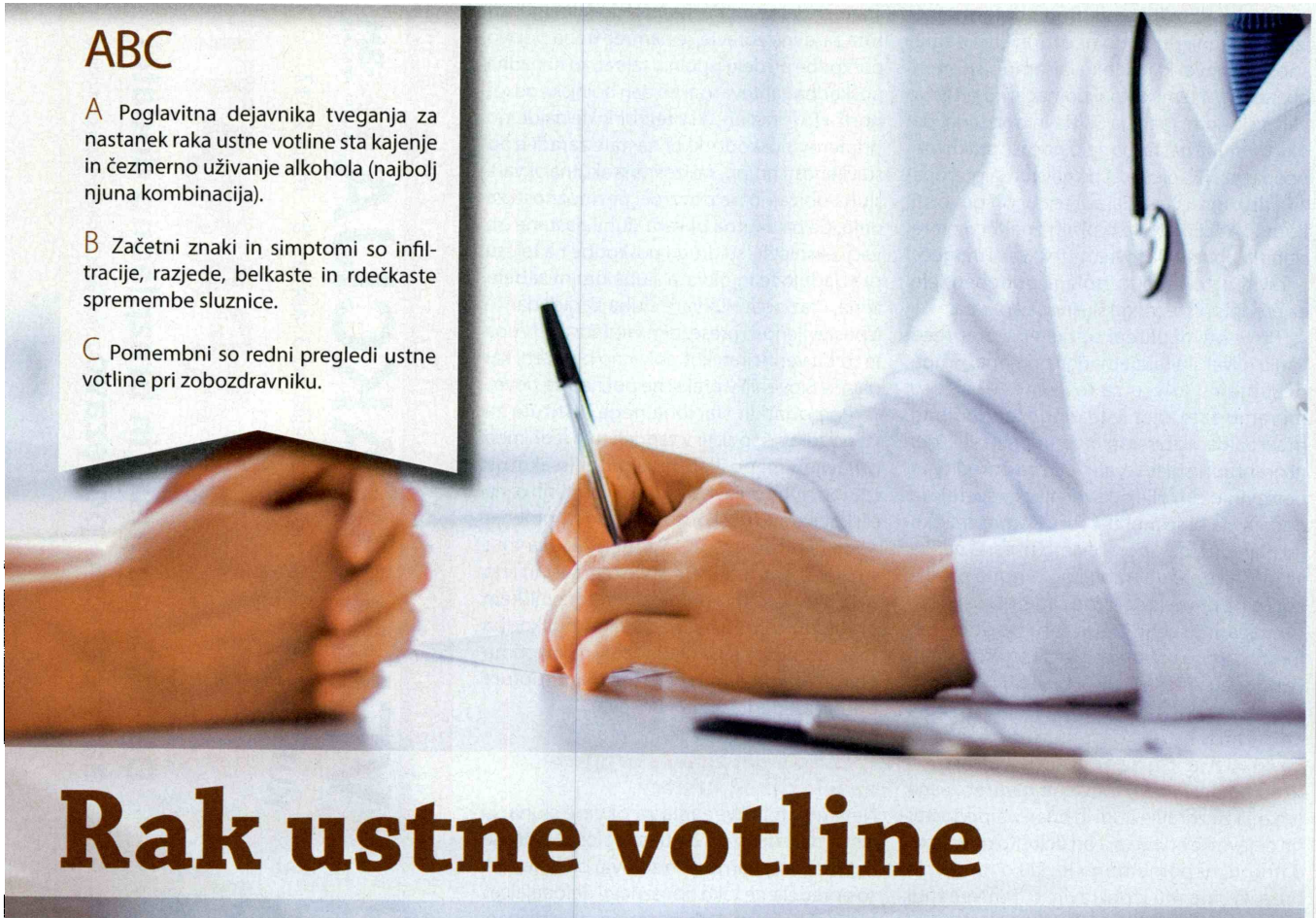

ABC

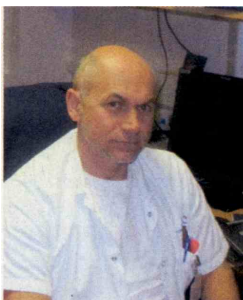
A Poglavitna dejavnika tveganja za nastanek raka ustne votline sta kajenje in čezmerno uživanje alkohola (najbolj njuna kombinacija).

B Začetni znaki in simptomi so infiltracije, razjede, belkaste in rdečkaste spremembe sluznice.

C Pomembni so redni pregledi ustne votline pri zobozdravniku.

Rak ustne votline

Intervju: Vojko Didanovič, dr. med.

Po podatkih (za obdobje 2009–2013) je pri nas rak glave in vratu, kamor po lokalizaciji sodi tudi rak ustne votline, pri obeh spolih po pogostosti na osmem mestu med vsemi rakavimi obolenji. Vsako leto odkrijejo okoli 400–450 novih primerov. Pomembno je zgodnje odkrivanje sprememb, zlasti pri rizičnih skupinah prebivalstva, to je pri kadilcih in tistih, ki uživajo alkohol (tveganje je največje pri tistih, ki uživajo oboje). Rezultati pri zdravljenju zgodnjih sprememb so dobri, manj je tudi invalidnosti po zdravljenju. Če ga ne prepoznamo dovolj zgodaj, se zaseje v bezgavke na vratu in druge dele telesa. O raku ustne votline, simptomih te bolezni in zdravljenju smo se

pogovarjali s specialistom maksilofacialnem kirurgom **Vojkom Didanovičem**, vodjem operativne dejavnosti na Kliničnem oddelku za Maksilofacialno in Oralno kirurgijo, UKC Ljubljana.

Avtorica: **Tanja Pihlar**

Brezplačni preventivni pregledi

Letošnje leto bo znova potekal nacionalni projekt »Pravočasni pregled ustne votline vam lahko reši življenje«, ki so ga Odbor za zobozdravstvo Zdravniške zbornice Slovenije, Klinični oddelek za maksilofacialno in oralno kirurgijo UKC Ljubljana ter Center za ustne bolezni in parodontologijo Stomatološke klinike prvič organizirali leta 2014. Namenjen je ozaveščanju prebivalstva o ustnem raku in odkrivanju zgodnjih sprememb. Njegovo sporočilo je, da skrb za ustno zdravje ni enkratni dogodek, ampak naj bolniki redno obiskujejo zobozdravnika. Po statistiki Kliničnega oddelka za maksilofacialno kirurgijo UKC Ljubljana namreč 80 odstotkov rakov ustne votline odkrijejo v zobnih ambulantah. Leta 2014 je bilo v projekt vključenih 250 zobozdravnikov, ki so opravili okoli 2000 brezplačnih preventivnih pregledov, zlasti pri rizičnih skupinah, in 125 bolnikov napotili k

specialistu. Odkrili so štiri zgodnje maligne spremembe, ki so jih takoj operirali. Letos se projekt nadaljuje, zobozdravniki bodo v maju izvajali brezplačne preventivne preglede. Seznam izvajalcev bo objavljen na spletni strani ZZZS.

Prebrala sem, da je rak ustne votline v primerjavi z drugimi vrstami raka še vedno zelo malo poznan. Katere predele ustne votline prizadene?

Ne zdi se mi, da bi bil rak ustne votline manj poznan od drugih vrst rakavih obolenj. Pri nas v Sloveniji je problem, da se ga pozno odkrije; tri četrtnine bolnikov pride k nam z napredovalo obliko bolezni, zaradi česar je zdravljenje zahtevno, hude pa so tudi njegove posledice. Pogosto ljudje zanikajo to bolezen: sumijo, da je nekaj narobe, a se ne odpravijo na pregled k zobozdravniku ali zdravniku. Vendar noben rak ne izgine sam od sebe, pozdraviti ga ni mogoče z nobenim alternativnim zdravljenjem, ampak potrebuje resno zdravljenje.

Rak ustne votline je eden od vrst raka na področju glave in vratu oziroma zgornjega aerodigestivnega trakta in prizadene ustno votlino, žrelo in grlo. V Sloveniji ga najpogosteje najdemo na jeziku, ustnem dnu in alveolarnem grebenu zgornje in spodnje čeljusti. Rak ustnice po klasifikaciji sodi k raku ustne votline, vendar ima drugo etiologijo – povzroča ga izpostavljenost UV-žarkom. Med

»Kajenje dokazano povzroča petnajst vrst raka in ne le raka ustne votline.«

poglavitnimi povzročitelji sta tobak in alkohol; lahko se pojavi tudi pri bolnikih, ki ne kadijo in ne uživajo alkohola in imajo zanj gensko predispozicijo, vendar je takšnih primerov bistveno manj.

Kako pogosta je ta vrsta rakavega obolenja?

Število obolelih za rakom glave in vratu je pri nas že nekaj desetletij enako – vsako leto je okoli 400–450 novih bolnikov, število tistih, ki zbolijo za rakom ustne votline, pa je okoli 100–150 na leto.

Rak ustne votline se pojavlja v vseh starostnih obdobjih. Največ bolnikov je v starostni skupini med 50. in 65. letom, srečujem pa se tudi z mlajšimi od 40 let.

Kateri so znaki in simptomi te bolezni? Kako ga najlaže prepoznamo v zgodnji fazi?

Rak ustne votline v začetni fazi ne boli in ne povzroča težav. Prvi znaki zanj so: infiltracije (zatrdline v sluznici ustne votline, ki jih lahko otipamo, ne moremo pa jih videti; normalno so mehke in elastične), razjede, belkaste ali rdečkaste spremembe na sluznici. Večinoma so začetne spremembe omejene in neboleče; rak v ustih ne boli, dokler ne pritiska na živec ali povzroči večjega vnetja. Dolgo časa je neboleč in raste počasi. To niso spremembe, ki bi nastale od danes na jutri, ampak imajo daljšo zgodovino, od več mesecev do nekaj let.

Kako ga zdravimo?

Naloga splošnih zdravnikov in zobozdravnikov na primarni ravni je odkrivanje in prepoznavanje raka. Če posumijo, da ga bolnik ima, ga napotijo k specialistu. Spremembe histološko verificiramo, in ko ugotovimo, da so maligne, naredimo ostalo diagnostično obdelavo. Bolnika se nato predstavi konziliju zdravnikov, ki skrbijo za zdravljenje. Takšne konzilije imamo v Sloveniji na treh mestih: na Kliničnem oddelku za oralno in maksilofacialno kirurgijo UKC Ljubljana, Kliniki za otorinolaringologijo in cervikofacialno kirurgijo UKC Ljubljana ter Oddelku za otorinolaringologijo in maksilofacialno kirurgijo UKC Maribor. Kirurgi in onkologi si ogledamo dokumentacijo, pregledamo bolnika in se skupaj dogovorimo za zdravljenje. Pri zdravljenju raka vedno upoštevamo mednarodno uveljavljene smernice in dogovore, nikoli ga ne zdravimo na primarni ravni.

Zdravljenje bolezni je odvisno od njene razsežnosti, stadija ob diagnozi. Načeloma raka ustne votline zdravimo kirurško in nekirurško. Nekirurško ga zdravimo z radioterapijo in po potrebi z dodatno kemoterapijo.

Nekirurško zdravljenje poteka na Onkološkem inštitutu. Večinoma pa je zdravljenje najprej operativno in se nadaljuje z radioterapijo oziroma kemoterapijo, če je to potrebno zaradi napredovalosti bolezni.

Tako kot pri vseh vrstah rakavih obolenj je rak ustne votline v zgodnji fazi ozdravljiv, in sicer v 90 odstotkih in več; pogovarjamo se predvsem o posledicah zdravljenja in kakovosti življenja po končanem zdravljenju. V napredovalem stadiju bolezni pa je prognoza slabša; zdravljenja je več, zato je več tudi posledic zdravljenja, kakovost življenja pa je slabša.

Kaj lahko sami poskrbimo za to, da zmanjšamo tveganje za nastanek raka ustne votline?

Izogibajte se kajenju in prekomernemu uživanju alkohola, ki sta v kombinaciji najpomembnejša rizična dejavnika. Kajenje dokazano povzroča petnajst vrst raka in ne le raka ustne votline. Pomembna je tudi ustna higiena, čeprav ni bilo nikoli dokazano, da sodi k dejavnikom tveganja za nastanek ustnega raka. Zelo pomembno pa je, da se ga čim prej odkrije, zato je priporočljivo redno obiskovanje zobozdravnika.

Kdo vam lahko pomaga?

ZASEBNA ORTODONTSKA ORDINACIJA

dr. Staša Melink, dr.dent.med., spec. čeljustne in zobne ortopedije

Kopališka 7, 4240 Radovljica

tel.: 04 531 22 52

www.ortodontinja.si

ZDRAVI ZOBJE D.O.O.

www.zdravizobje.si (ambulanta Maribor)
www.zahn.si, PE Z.A.H.N. (ambulanta Šentilj)

Mojca Škorić, dr.dent.med.

040 859 564

Nudimo preventivne preglede zob in ustne votline, zdravimo dlesni, vaš nasmeh popolnoma z mostički, luskami, protezami, implantati, ... Nasmeh prosim!